Ч. 39 (12.405).

Львів, пятниця 21. лютого 1930.

Opłata pocztowa opłacona ryczałtem.

Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.

Конто почт. щадн. 143.322.

Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.

Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.

Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:

Місячно	5·00 зол.
Чвертьрічно	15·00 „
Піврічно	27·50 „
Річно	55·00 „

ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Жидівські побажання.

Львів, 19. лютого 1930.

У звязку з проголошеним у пресі інтервю посла О. Луцького на тему українсько-жидівських господарських взаємин появилася у львівській сіоністичній „Хвилі“ стаття д-ра Ф. Ротенштрайха п. н. „Український кооператор і жиди“. Ця стаття має бути відповідю на інтервю пос. Луцького. Ми не сумніваємося, що пос. Луцький займе до неї відповідне становище. Але заки це станеться, ми не можемо пройти мовчки поруч неї як з уваги на її зміст так і тенденцію.

Стаття д-ра Ротенштрайха найшлася у сіоністичному органі на передовому місці, без ніяких редакційних застережень, і тим самим набрала до деякої міри характеру програмової енунціяції у цій справі цілого галицького сіоністичного табору.

Загально відома річ, що галицькі сіоністи вже від давна намагаються приписати українській кооперації антисемітські тенденції. Пос. Луцький саме й відкидав у свому інтервю ці сіоністичні закиди на адресу укр. кооперації. П. Ротенштрайх підтримує їх у своїй статті і доходить до капітальних висновків про те, що українська кооперація взагалі шкідлива не тільки для жидівських торговців по селах, але й для самого українського населення.

Чому? — спитаєте. А ось послухайте відповіди п. Ротенштрайха. „Приймім на хвилю, — каже він — що жидівський торговець і крамар буде зломаний завдяки зростові і розвиткові української кооперації, то це відбється передовсім на добробуті українського хлібороба. П. Луцький знає добре, що істнує взаїмне пронизування консумції та продукції і що криза хліборобської продукції спричинена не так гіперпродукцією, як кризою консумції. Українські кооператори орієнтуються так добре як ми, що головною журою продукції є розбудження попиту. Попитом для рільної української продукції є міський консумент. Того постійного і доброго консумента нищиться при допомові кооператив, забирається йому можність заробкування і тим самим ослаблюється попит для української продукції. Ми є того переконання, що українські кооператори переочили в своїй калькуляції вагу і значіння внутрішньої консумції. Економічні закони є законами взаїмозалежности, село є залежне від міста, місто від села. Українська кооперація не бачить цієї взаїмозалежности і тому розбудовує українські кооперативи. Поширення українських кооператив ослаблює консумційну силу міста і доведе до зменшення покупної сили українського населення, бо її рільні продукти мусять тоді подешевіти... Тимчасом українські кооператори підтинають дерево, на якому сидить їх населення. Життєва практика виявить, що рація по нашій стороні“.

Як бачимо, то льоґіка й ментальність п. Ротенштрайха ні не складна ні не важка, а наскрізь прозора і легка. Зріст української кооперації шкідливий, на його думку, самому таки українському населенню, бо вона підтинає консумційну спроможність жидів. Чому? — Чи тому, що вони перестануть споживати продукований селом хліб, чи радше тому, що український селянин може забувати промислові продукти через кооперацію, без жидівського посередництва? Нема ніякого сумніву, що міське населення ніколи не зможе обійтися без рільних продуктів, без огляду на те, чи українська кооперація буде, чи ні. Так само нема сумніву, що таке чи інше теоретичне становище міського населення Сх. Галичини до рільної продукції не може мати в практиці ніякого впливу на ціну рільних продуктів. На реґуляцію їх цін впливає дуже і дуже багато зовсім інших чинників. Якби воно було інакше, тоді не булоб ніколи ніяких катаклізмів у господарській ділянці, бо все можнаб полагоджувати придуманим згори пляном господарських взаємин між селом і містом.

П. Ротенштрайх безсумніву відкриває Америку, коли твердить, що українська господарська самодопомога та українські змагання до економічної еманципації є шкідливі для самого таки українського народу. Можливо, що для ментальности п. Ротенштрайха таке „відкриття“ є навіть переломовим, але для нас воно є своєрідним маяченням, коли не вітовом. Бо п. Ротенштрайх вимагає від нас недвозначно ні більше ні менше, а ліквідації всієї української кооперації в імя забезпечення вигідної екзистенції дрібних жидівських купців по селах і містечках та цілої армії жидівських посередників. Але ми знаємо, що на економічне життя народу складаються не тільки „закони взаїмозалежности“, а й боротьба за само істнування. А в такій боротьбі не може бути хіба ніяких сентиментів. Це найкраще знають самі галицькі жиди, особливож жидівські шинкарі та лихварі, що займають відому сторінку в історії нашого народу.

Процес за православні церкви.

II.

Дивна підстава, гідна більшовиків і їх руїнницьких експериментів! Якщоб народи придержувались її, то мабуть нізщо і ніде не осталось би цілим, але все треба би вивернути до гори корінем.

Так напр. німці, чи взагалі ґермани могли би виступити з процесом проти французів, і домагатись „звороту“ цілої Франції, бо Франція це держава вимерлого ґерманського племени франків... Світ сміявся би з такого процесу, а процес польських епископів має такий самий характер до йоти. Давні франки з віками перетворилися у французів, і не „ґерманськість“, ані „французькість“ є субєктом права, але живі люди, котрі — без огляду на свою метаморфозу — по своїх предках унаслідили їх майно. Анальоґічно православні українці й білорусини в теперішній Польщі — без огляду на те, яку релігійну метаморфозу перейшли їх предки — унаслідили по тих своїх предках свої церкви й церковне майно, і тому вони є їх беззастережними, правними власниками. Спершу ті святині були православними, потім унійськими, потім знов православними. Алеж не „православність“ і не „католицькість“ є субєктом права посідання, тільки живі люди. І тому люди, сформовані в віроісповідні громади, потягають за собою право посідання церков і церковногоо майна. Це **природне** право, якого, як основи, споконвіку придержувалися всі народи при всяких метаморфозах свойого характеру. Католицька церква не має від Христа ніякого специяльного права щодо посідання земських дібр, тому й вона користується тим природним правом. Коли десь якась віроісповідна громада перейде на католицизм, то католицька церква домагається, щоб також храм і церковне майно остали в посіданні тієї, вже католицької громади. По унії в Бересті 1596 р. церкви й церковні майна, де унія принялася, стали власністю уніятів. Подібно поділились протестанти з католиками: де католики гуртом перейшли були на протестантизм, там узяли вони в посідання також храми й церковні маєтности.

Правда, конвенціональне право може частинно обмежити це природне право. Так напр. новий конкордат між Ватиканом і Польщею не дозволяє, щоби храми й майно катол. церкви могли перейти в руки некатоликів. На Лемківщині є парохії, де вірні гуртом перейшли на православіє, одначе державна влада в наслідок конкордату не хоче їм віддати в посідання церкви, парохіяльних будинків і ерекціонального поля. Це тому, що конкордат приймив як основний резон, що власником церковних будинків і взагалі майна є не віроісповідні католицькі громади, тільки катол. церква, **як цілість.**

Алеж такий конкордат зобовязує лише на означеному місці і в означеному часі: не ділає взад навіть на тому місці, де тепер обовязує. А коли предки наших православних братів у Польщі перейшли з унії на православіє, тоді — за царської Росії — **не було такого конкордату.** Тай, як сказано, нинішній ватиканськo-польський конкордат **не ділає взад.** Отже за православними українцями й білорусами, що тепер у Польщі, остає ненарушене природне право: їх предки всі гуртом перейшли на православіє, тому вони є беззастережними спадкоємцями їх церков і церковного майна.

Згадана брошурка лукаво висуває конвенційний резон, який ляг в основу ватиканськo-польського конкордату, хотячи представити його як природне право. Пишеться там: „В той спосіб кожна церква, кожна святиня: католицька, православна, євангелицька, кальвінська, музулманська, жидівська і т. д. є власністю **загалу вірних“.** Це доцільна плутанина, щоби „в мутній воді рибу ловити“. Є ріжні власники тої самої речі, але не всі з однаковим характером. На підставі конкордату в Польщі католицька церква, як цілість, є власничкою всіх церковних дібр. Одначе це право роздроблюється далі так, що напр. польська львівська архіепархія є власничкою своїх дібр, а наша львівська архіепархія знов своїх; наша парохія напр. у Бережанах є власничкою своїх дібр, а польська парохія в Бережанах знов своїх. Не може бути сумніву, що — як на загал — найбільше право на посідання парохіяльної церкви й майна має таки сама парохія — віроісповідна громада, бо те майно цеж **її жертви.** Навіть як хтось, напр. колятор, зпоза парохії дарував хоч би й найбільшу часть майна тій віроісповідній громаді, так він це **саме їй** дарував, а не загалови вірних тої віри. Отже якщо цілий якийсь край переходить з одної віри на другу, то — якщо в державі нема конвенційних обмежень — право парохіян є найбільше, церква тай взагалі церковне майно остають при парохіянах.

На це годиться й згадана польська брошурка, де написано: „Дійсно, якщо всі давні католики самі з власної волі перейшли на православіє і з власної, невимушеної волі переробили свої святині на церкви, право католиків до тих святинь тратить силу, бо зворот косьолів у таких обставинах набирав би позорів кари, наложеної на теперішніх православних за діла їхніх предків“.

Отже остає тільки „ґвалт над унією“. Щож з тим „ґвалтом“?

Греко-катол. священик.

Репресії проти троцькістів.

Німецькі прихильники Троцького опублікували лист свого однодумця в Москві, у якому сказано, що Сталін дав наказ поставити перед суд і розстріляти троцькіста Блюмкіна. Цей Блюмкін недавно звертався до Радека з заявою, що коли політика СРСР. не піде по лінії Троцького, то більшовизмові грозить упадок. Радек віддав Блюмкіна ДПУ., яке приневолило його виявити пляни Троцького. З наказу Сталіна арештовано дві сестри Троцького, з яких одна померла у вязниці від туберкульози. Арештовано також інших членів родини Троцького.

Ґанді індійським диктатором.

З Льондону повідомляють, що індійські націоналісти надали Ґандієві диктаторські повновласти для організації „мирного спротиву“ англійській владі. Ґанді вислав віцекоролеві Індії ультіматичні домагання індійських націоналістів щодо самостійности Індії.

Держава і громадяни.

Промова посла С. Кузика на пленумі сойму при бюджеті мін. внутр. справ дня 8. лютого 1930.

(Продовження.)

Оце маю перед собою львівський воєвідський Дневник ч. 16. з 1929 р., в якому є 13 оречень про розвязання гімнастичних товариств „Луг" і „Сокіл", як теж перше число за 1930 р., в якому поміщено аж 12 оречень того самого воєвідства про розвязання гімнастичних товариств та вогневої сторожі „Луг". Істнуючим стоваришенням заборонпється, або обмежується їх статутову ді- вальність. Забороняється відбувати театральні виставн у читальнях „Просвіти", шевченківські концерти, забави з танцями і т. д., а причину для того старости завсіди вайдуть. Оце квітка: в с. Стаї, Равського пов. львівського воєв. побилися парубки за громадське пасовисько. Збіг обставин схотів, що пошколований був польської національности, наслідком чого постерунок в Корчмині зробив до староства у Раві Руській донесення такого змісту: „Українські діячі стараються всілякими способами не допустити до зорганізування „Стшельца" й інших організацій по околичних селах та уладжують дуже часто збори в читальнях „Просвіти" під культурно-освітньою покришкою, де в часі тих зборів впоюють у руську молодь ненависть до польського населення, спонукують до демонстраційних виступів і т. д." Староство в Раві Руській зареагувало на зовсім безосновне донесення постерунку у слідуючий спосіб: „До громадської зверхности в Карашеві, Карові, Стаях і Угнові. Маючи на увазі умови безпеки, пануючі в тутешній громаді й околиці, які в останньому часі підлягли погіршенню, забороняється аж до відкликну відбувати русинськими товариствами на терені тамошньої громади театральні вистави, а також збори загального характеру". Прошу Панів, без переслухання когонебудь з Виділів, лише на основі доносу постерункового, староство в Раві Руській припиняє діяльність усіх українських товариств в 4-х громадах повіту, що може бути практиковане лише на випадок проголошення виїмкового стану на деякому просторі. Оце в таких умовах працюють наші культурні товариства.

Справжньою язвою для українського населення, одною з єгипетських кар є стшелецькі організації. В Дрищеві, Рогат. повіту „стшельци" напали на місцевих українців і побили їх так дійманочо, що одному з них, Павлові Таранові, оперовано прострілену ногу, а поліція провадить доходження в цьому напрямку, що прострілянний стріляв сам до себе. Те сталося в Росточках, долинського пов., де „стшельци" вбили господаря Степана Кощинця, те саме сталося в селі Перекалець, скалатського пов. і т. д. Досить переглянути наші часописи, а можна вичитати майже в кожному числі згадку про правдиві оргії, яких допускаються ті організації. Однак діяльности стшелецьких організацій на тому терені ніхто не припиняє, навпаки, повітові власти стараються дати цій організації певну фінансову підставу, примушуючи поодинокі українські громади субвенціонувати ті організації з титулу фізичного виховання

Бюджет майже кожної громади є виправлюваний повітовим виділом, який деякі цифри вставляє на стшелецькі організації. Стшелецькі організації служать до розбивання віч і тероризування українського населення, як це напр. мало місце у Товстобабах, пов. Підгайці і Олеськy, пов. Золочів. Заявляю, що супроти пасивности адміністраційних властей, наше населення буде примушене вхопитися самооборони і боронитися перед терором організацій, які підпомагає теперішній уряд, боронитися перед організаціями, які в нічому не уступають чорносотенським організаціям у царській Росії.

Навіть у господарській ділянці поліція ставить українському народові перешкоди. Не буду згадувати про тисячі адміністраційних кар, вимірянних українським кооперативам, постерунковими, а саме тому, що кооперативу зашвидко відчинено, або запізно її зачинено. Постерункові не дозволяють переводити кооперативних зборів, відбувати молочарських анкет у кооперативах, як це мало місце в Расниі, пов. Долина, і Любші, пов. Рогатин. Староство в Тернополі не дозволило перевести анкети в Байківцях, Козлові і в Заставі того ж повіту. Адміністраційні власти не дозволяють переводити кооперативні свята, як це сталося в Бережанах, Долині, Луцьку і т. д. Конфіскується навіть летючки кооперативи, які накликують купувати паперці продуковані тією кооперативою, як це мало місце в союзі кооператив у Борщеві, тому, що постерунковому в Іваню Пустому не сподобалося, що в летючці поміщено гасло: „Свій до свого". Староство у Косові зажадало відтиску пальців від членів управи і надзірної ради всіх кооператив повіту, як від звичайних злочинців. За агрономічні відчити накладається кари, агрономам українцям поліція забороняє голосити агрономічні науки тому, що до цього, на її думку, покликані лише агрономи при повітових виділах. У західньо-европейських краях кооперація тішиться опікою і підмогою уряду. У Польщі українську кооперацію трактується, як політично-кримінальну акцію.

(Докінчення буде.)

Перед виборами на Волині.

Статистичні дані з останніх виборів до законодатних установ у 57. виб. окрузі.

В часі останніх соймових виборів у 57. луцькій виборчій окрузі, які саме уневажнив Найвищий Суд, поділ відданих голосів був такий:

1) ББ (листа ч. 1) здобула 50.821 голосів і 2 мандати (Я. Радзівіл і Вісліцький); 2) Сельроб-правиця (листа ч. 8) здобула 43.117 гол., два мандати (Воликець і Федорук); 3) Бльок національностей (листа ч. 18) — 39.758 голосів і 1 мандат (пос. Серветник); 4) українські радикали (листа ч. 22) — 28.096 голосів, один мандат (пос. Власовський); 5) „Бунд" (листа ч. 4) — 531 голосів, ні одного мандату; РНС (листа ч. 20 московська) — 2.602 голоси, ні одного мандату. Виборчий дільник — 21.558.

Отже українці здобули були в цій окрузі при останніх виборах до сойму 4 мандати, жиди 1, поляки 1. Жиди і поляки здобули свої мандати на бебістичній листі.

Вислід останніх виборів до сенату був там такий: одинка (листа ч. 1) здобула 161.089 голосів у цілім волинськім воєвідстві та отримала 4 мандати. Сель-Роб правиця (листа ч. 8) здобула 45.328 голосів і отримала 1 мандат (сен. Козицький), листа ч. 18 — 33.137 голосів, листа ч. 22 — 30.648 голосів, листа ч. 20 — 1874 голоси. Виборчий дільник 40.272.

Протест проти виборів внесло „Визволене" і тому при нових виборах увійде в гру крім вичислених ще й виборча листа „Визволення". Чи вона здобуде мандат чи ні, не знати, а якщо здобулаб, то напевно зі шкодою для бебістів. Як відомо, при нових виборах конкурують ті самі листи, що брали участь у попередніх виборах,які тепер уневажнені. Нині передчасно розважати на тему, яка з українських лист виграє, а яка втратить. Але нова спроба сил при цих виборах буде без сумніву незвичайно цікава і повчаюча.

В Єрусалимі знов неспокійно.

Біля „Стіни Плачу" в Єрусалимі прийшло до нових сутичок між арабами і жидами. Араби погасили свічки запалені жидами і в сутичці вбили 4 жидів. По місті ходять військові стежі.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ. 8)

З нових книжок.

7. „Гіркий то сміх" д-ра С. Шухевича.

Злобні кажуть, що „Спомини" д-ра Степана Шухевича написані зі злости. Не є це слаба спонука, щоби хопити перо. Неодна добра книжка побачила світ тільки тому, що людина, яка й не мріяла залицятись до Муз, одної днини втратила терпець. Можу повірити, що „Гіркий то сміх" зродився саме з такої спонуки — зі злости, що автори наших воєнних книжок так мало на війні бачили.

З автором, що формально входить у двері літератури, а буцім-то не хоче нічого знати про домагання, які в ній обовязують, нелегко порозумітись. Нариси д-ра С. Шухевича можна здебільша прочитати без нудьги, при деяких навіть ствердити обсерваційний хист і признати їм щасливий, цікавий сюжет.

Та він готов бути невдоволений таким признанням. Тут полишаємо зовсім на боці питання „літератури". Література має не менше складний кодекс законів і параграфів, як адвокатура. Вже починаючи від заголовної сторінки бачимо, що автор не знає про один „звичаєвий закон": у літературі автори не додають до своїх прізвищ таких титулів, як „д-р", „проф." то-що. У цьому-ж кодексі на одному із перших місць стоїть параграф, яким д-р С. Шухевич мало журиться: — мова і стиль.

Кожний сюжет залежить від того, як він оброблений. Шекспір брав живцем готову фабулу з італійських старих хронік і „обробляв" її. Мова, стиль, скількість і якість образів та ідей, — усе те, що є і чого нема, рішає кожним поодиноким реченням про літературну стійність твору. Хто гадає, що сам факт пережитого моменту, заобсервованої події чи переказання якиминебудь словами якоїсь сензації вже вистачає на враження твору, той не розуміє, що найбільшими письменниками могли би бути денникарі, які мають щодня у пресі безліч цікавих подій і сензацій.

Далі: для вартости оповідання зовсім байдужий є факт, чи воно основане на правдивій події, чи дієві особи „взяті живцем з життя" і чи, як то популярно кажуть: „усе це відповідає дійсностти"! Та сама дійсна подія, якої зміст можна передати в часописній новинці, може послужити матеріялом двом чи більше ріжним авторам.

Сам цей матеріял — факти, події — незалежно від того, як він оброблений, незалежно від якости його перетворення в опис або психольогічну студію не має ніякої вартости, — це тільки сирий матеріял.

У нарисах д-ра С. Шухевича є кілька картин, що могли би стати матеріялом для справжніх, може й мистецьких оповідань. Але їх треба би... зовсім наново написати. Змальовані там події й постаті не виходять поза межі белетристики, яку деякі автори при придбаній газетній техніці можуть фабрикувати, не бачивши ніколи ні війни, ні змальованих героїв.

Іншими словами: нариси д-ра Шухевича не мають індивідуального тону, стилю. Є між ними напр. такий глибоко поетичний образок, як „Кіточка". Починається непогано:

„Вояки третьої чети знайшли десь кіточку. Таку малесеньку. Мала лиш кілька тижнів. Була біленька наче сніг. Мала тільки чорненьке ліве ушко і чорненьку плямку над лівим оком.

„Знайшли її та забрали до закопів. Сиділа вона в землянці з вояками; спала між ними і росла. Не жалували їй ополченці нічого. Хоч самі не багато мали, хоч самі голодували, а віднімали собі від уст і давали своїй кіточці..."

Та цей перший мотив уже не переходить у ніякі інші образи, а розмазується на цілих двох сторінках, аж до хвилини, коли граната вбиває кіточку. „Бідна кіточка впала на землю і лежала на дні закопа. Нежива. Така бідна, маленька, нікому (?) нічого (?) невинна. Тільки кров тоненькою ниточкою спливала з тяжких ран". І нарис кінчиться так: „Ще довго-довго жалували старі вояки за бідною, білою кіточкою, ще довго-довго про неї згадували. Але вже другої до закопів не брали. — Досить, що ми гинемо. Пощо пхати в нещастя ще й невинну німину".

Є читачі, яким таке закінчення заступить навіть увесь зміст нарису. Є інші, для яких уся уявлена поезія такого сюжету розвіється від дуже прозаїчного її розяснювання. Автор замісць малювати — реферує: „Та нараз сталося страшне нещастя" (зайва фраза, що випереджує малюнок). А трохи далі: „Кіточка зірвалася і скочила, аби утікати до землянки, але на бігу допав її гострий відламок гранати і розпоров дрібненькі груди та животик" (знову весь непотрібний додаток від слова „гранати").

Нарис про трагедію четаря, що підготовляється до виїзду на відпустку і безпосередньо перед тим гине („Гіркий то сміх"), непорозуміння з парохом, якого мало не повісили „власні" війська, доля бідного Івана, що замісць вийти на волю гине під розстрілом („Бідолаха") — це дуже добрі сюжети, яким небагато бракує до справжніх оповідань. В інших є чимало злобних обсервацій, що прегарно характеризують австрійську воєнну саламаху й іноколи стає жаль, що враження малюнку псує зайва, досить наївна лірика і фільософія. Ось мішанина такої поезії і фільософії:

„А час визначений майором летів стрілою. Коли чекається на потяг, або на когось, що має прийти до нас, коли чекається серед нормальних відносин, тоді час довжиться у безконечність, хвилини стають роком. Колиж чоловік знає, що має визначену коротесеньку часину життя, коли він бачить той гарний світ, коли він хотів би на ньому ще якнайдовше пожити, хотів би побути зі своїми найдорожшими, тоді час летить стрілою і засуджений на смерть навіть не оглянеться, коли проминула призначена ще для нього хвилина часу. Час — це великий збиточник".

Зовсім, як із гімназійних зшитків.

Якби д-р С. Шухевич дав був переглянути свій рукопис перед друком якомунебудь літературному „практикові", то всі його нариси могли би вийти щонайменше на 50 відсотків краще. У такій формі, як вони лежать перед нами,жаль стає, що не одна цікава картина й гостра обсервація розлилась у стилю злобнгського реферату.

ЗА ОКЕАНОМ.

Успіхи бандуриста Ємця.

Американські часописи повідомляють про небувалий успіх відомого українського бандуриста В. Ємця в його артистичній подорожі по Америці. М. ін. В. Ємець відбув недавно концерт у присутности американських музичних критиків, які не могли налюбуватися красою українських мельодій та їх виконанням В. Ємцем на бандурі. Українські більшовики в Злуч. Державах, щоб робити конкуренцію Ємцеві, найшли собі якихсь 5 кобзарів, яких обвозять по ріжних містах, роблячи їм широку рекляму, одначе, як пишуть часописи, концерти тих червоних бандуристів не вдаються.

Кошиць і Крига в Ню Йорку.

Славний український композитор і дирігент Олександер Кошиць вернув знову до Америки і живе тепер у Ню Йорку. Кошиць виграв недавно в Ню Йорку процес з б. імпресаріем Українського Нац. Хору Рабіновичем, котрий обвинувачував нашого дирігента за недокінчення останньої поїздки з новим хором. Суд признав слушність п. Кошицеві. — До Ню Йорку приїхав з Берліна інж. Олександер Крига, відомий український видавець. Як відомо, інж. Крига був торік одним з подорожних на воздухоплаві „Граф Цепелін" до Америки, коли то перервано лет наслідком зіпсуття 4 моторів. Інж. Крига хоче продати в Америці патент на машину для пересилання шифрованого письма.

Новий український часопис в Аргентині.

В столиці Аргентини появився новий український часопис п. з. „Україна" під редакцією В. Розумовського. Судячи по змісті першого числа, „Україна" буде чисто національним органом.

Свято незалежности.

Святочний вечір у 12-і роковини проголошення самостійности України.

Заходом львівського відділу Українського Центрального Комітету відсвяткувано 17. ц. м. в салі Лисенка пропамятну дату в найновішій історії, а саме проголошення самостійности Української Нар. Республики (22. січня 1918). На святі зібралося стільки старшого громадянства й молоді, що саля тріщала від великого натовпу.

Вечір започаткував ядерною, незвичайно красномовною промовою пос. Остап Луцький, після чого хор „Сурма" під батутою п. Івана Охримовича відспівав композицію Б. Кудрика до слів Самійленка „Наша славна Україна". В дальшій части програми чули ми деклямації патріотичних поезій О. Бабія „1917 р." і „1918 р." (Гр. Андріїв) і „Тим, що полягли" Б. Лепкого (п-а Н. Юрчинська). Коли п-а Юрчинська віддала думки поета з великим чуттям, глибоко вжившися в них, то не можна того сказати про деклямації п. Андріїва, що випали блідо й без виразу. Закінчили першу часть свята ритмічні вправи львівських луговичок в супроводі бандури до пісні „Журавлі" і збірне відспівання луговиками пісні „Ой у лузі червона калина".

В другій части програми виступав відомий бандурист Дм. Ґонта, що відспівав у супроводі бандури високопатріотичну народню думу, а крім цього пісні до слів Купчинського „З чужини" і „Засумуй, трембіто". Виконавця цих пісень оплескувано дуже горячо. Не менше прихильно принято виступ скрипака п. Москвичева, що під форт. акомпаніямент п-и Ольги Левицької відіграв цілу низку сольових творів, у тому числі й одну власну композицію. А вже найкращою точкою програми був виступ нашої співачки п-и Ірини Туркевичівної, що відспівала Людвикевича „Подайте вістоньку" (слова Олеся), В. Барвінського „Ой поля, ви поля" (сл. О. Кониського), Н. Ніжанковського „Снилося мені" (сл. Б. Лепкого), Б. Кудрика „У досвіта встала" (сл. П. Куліша), Я. Степового „О, слово рідне" (сл. Олеся), „Зимою" і як наддаток „Ой упали сніги білі". Наша надійна й талановита співачка просто чарувала публику як своїм гарно вишколеним голосом, так і влучною інтерпретацією співаних творів. Закінчив цей вечір хор „Сурма", що відспівав Майстера „Живво" і нац. гимн.

Свято мало великий успіх як під моральним, так і під матеріяльним оглядом, а виконавців сольових точок обдаровано кошами цвітів. Після скінчення офіціяльної програми зібрана молодь відспівала ще цілу низку гимнів і патріотичних пісень.

Складайте жертви на оселю українських робітників пера в Ямнім!

На господарські теми.

За сільсько-господарську освіту нашого жіноцтва.

Справа сільсько-господарської освіти нашого жіноцтва набирає величезної ваги в сучасну хвилю великої господарської кризи, що її переживає наш нарід. Коли наша сільсько-господарська преса накликає — з уваги на катастрофальні ціни на збіже — до шукання нових ділянок сільсько-господарської продукції, то сама собою насувається думка зраціоналізування та поставлення на властивому рівні тих галузей сільського господарства, які творять т. зв. жіноче господарство. Молочарство, годівля безрог, птахівництво — себто ділянки сільського господарства, з яких кожна, раціонально ведена, творить корисне доходове підприємство, можуть при розмірно невеликому вкладі енергії та гроша стати тими новими родами продукції, що мають доповнити збіжеве господарство.

Та візьмім цю справу з зовсім практичного боку, полишаючи, кому слід, розробку питання про те, як двигнути поодинокі галузі жіночого сільського господарства на рівень раціональної продукції. Є фактом, що село є то саме у своїй найбільш надійній для нації, як такої, верстві середняків) переживає нечуване досі, матеріяльне лихоліття. А одночасно ведене по старим зразкам, т. зн. часто не ведене зовсім, а толероване як причіпка, жіноче господарство не тільки не ратує, як повинно, сімї від голоду, але навіть не вяже часто кінців з кінцями. Курй помагають людям доїдати послід, не вертаючи їм за це яєць, бо холодні та нехарні курники не дозволяють їм на це. Поросята простої породи, розводжені без усякого добору, зїдають дітям молоко, не приростаючи в ніякому відношенні від зідженого. А врешті хирлява корова видів цілу зиму в затхлій стайні, аж до одного гарного ранку „простягає ноги" — на горе й розпуку цілої сімї. Ще добре, як раніш не заразила дітей туберкульозою! Образок настільки відомий, що став уже трафаретом...

Наша жінка на селі не вміє по більшій части господарювати, бо ніхто її не вчив цього. Сільсько-господарська преса? Безперечно, вона робить своїми додатками для жінок велику роботу; розворушує поволі, але послідовно жіночі маси села і виявляє їм недоцільність дотеперішнього старого способу ґаздування. Велику роботу в напрямі пропаганди раціонального ведення жіночого господарства, зокрема в напрямі поліпшення сільської кухні, веде часопис „Жіноча Доля".

Одначе преса не може заступити систематичного навчання, себто не може заступити відповідних курсів, а тимменше не заступить постійної школи, з якої проміннювалиб на край сільсько-господарська освіта й культура.

Як представляється справа курсів?

У краю працює під фаховою кермою Т-ва „Сільський Господар", понад 40 агрономів. Їхня праця, про велику вагу якої мені не доводиться тут писати, обіймає всякого роду господарські курси сільські (льокальні), районові та повітові. Як досі, курси такі беруть під увагу майже виключно чоловіків. Правда, жіноче домашнє господарство не може бути предметом навчання агрономів, одначе повітові агрономи є покликані ширити сільсько-господарську освіту рівномірно між обома полами, бож усі інші ділянки жіночого господарства (господарство подвірене і городове) входять в обсяг їхнього фахового знання. А яких пильних слухачок найдуть вони — це знають з повітових агрономів, що при нагоді якого тижневого районового курсу пробують подбати і про жінок, даючи одну лекцію для жіноцтва, хочби про молочність корів, тощо. Але якеж відношення між тижневим курсом (3—4 години денно) й одногодинною чи двогодинною лекцією! Таке відношення характеризує у нас, на жаль, досі відбуті сільсько-господарські курси.

В останніх місяцях росте між нашим селянським жіноцтвом, завдяки поширенню в краю сітки кружків „Союзу Українок" і завдяки пропаганді „Жіночої Долі" та жіночих додатків до с.-госп. преси, охота до піднесення рівня щоденного життя, охота до ощадности, харности й умілого використовування господарських продуктів. Зростає зацікавлення курсами куховарства та домашнього господарства. Цьому зацікавленню старається йти назустріч та заспокоїти його Краєве Т-во „Союз Українок" у Львові, що створило відповідну референтуру та розробило вже в минулому році своєї діяльности відповідні інструкції, а навіть подрібні пляни навчання, які мають уодностайнити працю в цьому напрямі. Одначе і справа куховарських курсів та курсів домашнього господарства стане у нас на властивому рівні щойно тоді, як наша інтеліґентна жіноча молодь зрозуміє як слід потребу практичної освіти та перестане заповнювати учительські семинарії, а піде по фахове знання до (покищо чужих) господарських шкіл. Перед війною протиділало цій недостачі Кр. Т-во „Сільський Господар", висилаючи стипендистів на науку господарства до позакраєвих шкіл. Сьогодні попит за учительськими силами куди збільшився, одначе приплину цих сил не маємо. Варто би подумати про те, чи не можнаб постепенно перетворювати котрусь з істнуючих у Львові українських приватних семинарій (що роблять їхні абсольвентки, коли ті, що покінчили державні семинарії, сидять без посад?!) в семинарію куховарства та домашнього господарства! Готовий проєкт господарської школи має „Сільський Господар", який свого часу, ще в 1915 році, вів пертрактації з СС. Василіянками у справі оснування такої школи у Львові, в реальности при вул. Потоцького 95.

Кілька літ тому виступило наше жіноцтво, заохочене до цього Т-вом „Просвіта", з кличем будови великої сільсько-господарської школи в Угерцях Винявських, в маєтку „Просвіти", де істнувала вже перед війною 1-річна жіноча господарська школа. Цей клич не найшов повного зрозуміння між громадянством, самомуж жіноцтву відібрала віру в успіх справи і витревалість — свідомість найкращих умовин для істнування такої школи далеко від культурного центру. Справа затихла. Жіноцтво покинуло думку про Угерці, не покидаючи думки про саму будову школи. Чекає на інші можливости, бо зачинати будову школи без нічого — слушно боїться.

Не місце писати тут, які комбінації беруться під увагу на майбутнє. Алеж наше жіноцтво не хоче лишати справи сільсько-господарської школи в повному завішенні, хоче реалізувати її бодай у малесенькому розмірі, а зате у зразковому веденні.

Таку мінятурну (коли річ про час тревання та число учениць) школу устроєно в минулому році в маєтку „Сільського Господаря" в Коршеві коло Коломиї заходами Т-ва „Сільський Господар" та „Союзу Українок". Успіх був уповні вдоволяючий, а завдяки обєднанню на курсі представниць ріжних повітів Галичини, а навіть представниць Волині, курс мав до певної міри краєве значіння. Навчання обіймало теоретично і практично всі галузі т. зв. жіночого господарства на селі, а крім цього куховарство, домашнє господарство, господарське рахівництво, науку крою та шиття, а також загальні відомости з історії, літератури, відомости про кооперацію і т. п.

Цього року приступає Кр. Т-во „Союз Українок" і Краєве Т-во „Сільський Господар" до повторення таких 3-місячних курсів з тимбільшою вірою в успіх, що в Коршеві істнує (завдяки Маслосоюзові) зразкова обора, якої в минулому році недоставало до практичного навчання. Зате тягар, що його бере на себе українське жіноцтво, в цьому році більший, бо воно мусить оплатити учительські сили на курсі, в цьому числі 3 постійні. В фінансуванні курсів повинен „Союз Українок" найти допомогу всього громадянства, в першу чергу загалу жіноцтва. З другого боку треба подбати вчас (початок курсів невідклично 1. квітня ц. р.!) про відповідних курсанток (з покінченою бодай 4-клясовою школою та 16 роком життя), які могли би вплачувати по 90 зол. місячно на інтернат при школі, що мусить бути самовистарчальним. Повинні це бути в першу чергу жінки чи дівчата, які моглиб повести зразково власне господарство на селі та стати тим чином розсадниками сільсько-господарської культури в краю.

М. Струтинська.

Після упадку кабінету Тардіє.

Кабінет Тардіє, атакований в останніх часах лівицею Ерію та правицею, подався до димісії. Останньою причиною упадку цього кабінету, були гострі напади лівиці та правиці за уступчивість цього кабінету супроти Німеччини та мягкість його становища що до репарацій на конференції в Газі. Кабінет Тардіє провадив надто помірковану політику і французька преса бачить у цій поміркованости головну причину його упадку. Дальшими причинами були фінансові справи, ведені міністром фінансів цього кабінету в дусі строгої ощадности та по лінії, яка не допускала зменшення податків, чого домагалася лівиця. Деякі часописи добачують причину упадку кабінету Тардіє також у невдачах Франції на конференції в справі морського розоброєння у Льондоні, де Франція увійшла в конфлікт з урядом Мекдональда. Президент приняв димісію кабінету. Останнього дня перед димісією Тардіє нараджувався зі своїми міністрами до пізної ночі, після чого проголосив димісію кабінету. Останні відомости з Парижа говорять, що тому, що кабінет Тардіє залишився в меншости тільки 5 голосами, політичні прихильники Тардіє стараються, щоби місію утворення нового кабінету передати знов у руки Тардіє.

З парл. діяльности.

ІНТЕРПЕЛЯЦІЇ,

зголошені Українським Клюбом за час від 5. листопада 1929 р. до 5. лютого 1930 р. в соймі.

236. 5. XI. В справі недопущення старостовом у Бродах до загальних зборів філії Т-ва „Просвіта“.

237. 5. XI. В справі надужиття влади і самоволі старостве і повітової команди поліції підчас богослужения за поляглих в с. Товстеньке, пов. Копичинці.

238. 5. XI. В справі неслушного звільнення війта в Завадці, пов. Турка, п. Марочкевича та усунення громадського писаря Пруца.

239. 5. XI. безправного утримування школи в с. Лучинцях.

240. 5. XI. побиття Михайла Вовка з Липиці Горішньої.

241. 5. XI. безправної заборони відбування загальних зборів молочарської кооперативи в Любші.

242. 5. XI. безправного підвищення громадських бюджетів у Рогатинському повіті.

243. 5. XI. невиплачування полевої шкоди дирекцією залізниць громадянам Жовчева.

244. 5. XI. безправного толерування війта Скульського у Скоморохах Старих.

245. 5. XI. безправного побирання грунтового податку на 1930 р.

246. 6. XII. недостаточного вивінування шпиталю та будівлі павільонів у Турці.

247. 6. XII. несправедливого розпоряджування грішми громадських рад повітовим відділом у Турці.

248. 21. XII. виповідження концесії на тютюневий склеп кооперативі „Єдність“ в Стинаві Нижній (воев. Станисл.).

249. 21. XII. невиконання голосування в справі заборони продажі алькоголю в громаді Мізунь (воев. Станисл.).

250. 21. XII. безправного відібрання урядування начальникові громади Мікульському в Шилівцях, Терноп. воев., постерунком поліції і старостовом.

252. 21. XII. в справі шикан з боку старостра в Теребовлі у відношенні до „Повітового Союзу Коопреатив“ у Теребовлі.

1930 р.

253. 10. I. У справі строгого карання українського населення за вшанування памяти поляглих жовнірів б. Української Армії.

254. 15. I. безправного стримання виплати емеритури Андр. Боднарові, емер. вахмистрові жандармерії у Стрию.

255. 25. I. переслідування скаутових организацій „Пласт“ серед гімназійної молоді в Самборі.

256. 29. I. безправного забирання грунтів с. Жовчева.

257. 31. I. надуживання влади поліцією в м. Бродах.

258. 31. I. недопущення українських кооператив до Синдикату Експорту безрогів.

259. 3. II. виконування урядових функцій Іваном Витвицьким, війтом гром. Росточки, пов. Долинський, воев. Станиславів., засудженим на кару тяжкої вязниці.

260. 3. II. виборів до громадської ради в Дарахові, Теребовельського повіту і поведінки вчителя Бегановського у звязку з виборами.

261. 4. II. громадського лісу в гром. Танява, пов. Долина.

262. 4. II. припинення в урядованні нач. громади Чолгани, пов. Долина.

263. 4. II. поведінки функціонарів поліції в постерунку Оглядів, пов. Радехів.

264. 4. II. Побиття двох мешканців с. Оплуцько, пов. Радехів, постерунковим поліції.

265. 5. II. побиття громадянина с. Бабич функціонарями поліції в Холоєві.

266. 5. II. уділення одноразової відпустки директорові 2. державної гімназії в Тернополі д-рові Ленкевичові з нарушенням прип. § 52. учительської прагматики.

267. 5. II. приняття до урядового відома старостовом в Тернополі вибору бурмістра д-ра Ленкевича.

Внески до сойму:

73. 10. I 1930. В справі розбірки церков на Холмщині.

74. 10. I. безправного втручання влади до внутрішніх справ православної церкви.

75. 21. I. частинної зміни закону про заосмотрення военних інвалідів та їх родин з дня 18. III. 1921 р.

76. 25. I. в справі кривавих подій 21. січня ц. р. в пов. Рава Руська.

Інтерпеляції до сенату.

44. 16. I. 1930. В справі надужиття влади референтом старостве в Чорткові Тадеушом Гомелькевичем.

45. 16. I. В справі вживання карних санкцій закону з 31. VII. 1924. відносно панотців з приводу їх кореспонденції не на польській мові.

46. 16. I. безправної конфіскати коляди постерунком поліції в Звиячу.

47. 16. I. поведінки поліцая в Чорткові Мартина Стрільбицького.

48. 16. I. зволікання в полагодженні рекурсу громадської репрезентації у Звинячі.

Внески до сенату.

6. 29. I. стримання ведення екзекуції на селах при стяганні урядових і самоврядних податків.

Сенатська бюдж. комісія.

На засіданні сенатської бюджетової комісії розглядали бюджет мін-ства вн. справ. У дискусії сен. Кернер (Жид. Кл.) жалівся на переслідування жид. шкільництва та зголосив низку резолюцій. Сен. Макух зазначив, що українців шикають і переслідують на кожному кроці. Іншої позитивної програми уряд не має. Мініcтрів регіоналізм нічого не вдіє, коли українці пережили велику війну та хоч на короткий час пізнали незалежність. Українців переслідують на економічному й освітньому полі, розвязують „Луги“ та „Соколи“ наслідком провокаційних донесень. У справі бюджету українці не мають що богато говорити, бо й нічого там для них нема, а радше можуть говорити про діяльність влади. Тому то при цьому ресорті українці мають найбільше до говорення. Українську справу в Польщі рішає поліцай та тюрма. Сен. Ґломбінський (Нар. Кл.) старається спростувати твердження сен. Макуха, начеб у Польщі були партії, в яких програмі є винародовлювання українців. Жаліється, що поліція анґажується в політиці. Він сам мав щодо поліції прикрий досвід. Бесідник виїхав раз на два дні й тоді злодії розбили йому касу. На другий день зголосилося до його мешкання щось 8 чи 10 панів. Вони шукали злодійських слідів і при цьому докладно перешукали бесідникові папері. Коли бесідник вернувся, вже ніхто не журився крадіжю.

На попол. засіданні сенатської скарбово-бюджетової комісії мін. Юзефський сказав, що буде боротися за фінанси для самоврядувань і в справі залеглостей в ріжних держ. інституціях. Всякі подані факти будуть розглянані, одначе міністр застерігається проти узагальнювання закидів, головнож щодо поліції як цілости, що працює з пожертвуванням у тяжких умовинах. Щодо розвязування зборів тому кілька днів видано обіжник, який пояснює, що поліція не має права леґітимувати учасників. Навязуючи до промови сен. Макуха міністр зазначує, що на сх. окраїнах замітна стабілізація життя під кожним оглядом і великий господарський розвиток. Температура національних терть постепенно опадає. Можемо гордитися нашим поступом — каже міністр — а теперішній рік уважає роком реконвалесценції, в якому зникли постепенно штучно завойовниками защіплювані первні протиставлювання національностей. Програма й політика уряду може бути лише одна: рівність у трактуванні всіх горожан.

Український Науковий Інститут.

„Монітор Польський“ з 19. лютого оголошує розпорядок ради міністрів про утворення Українського Наукового Інституту.

Справа видачі послів судам.

На засіданні сойму в пятницю розглядатимуть справу видачі кількох послів судам, м. і. внесення комісії посольської незайманости про відмову видачі судам пос. Дзедушицького (ББ). Посол цей потягнений до відповідальности з прив. обвинувачення, тому комісія не хоче видати його. Тепер пос. Дзедушицький наслідком заяви ББ. постановив не користувати з привілею незайманости та домагатиметься в пятницю, щоби проти внесення комісії пос. незайманости сойм голосував за видачею його судові.

Льондонська конференція відложена.

Урядово повідомляють, що в наслідок нарад шефів усіх делеґацій, що є тепер у Льондоні, постановили морську конференцію відложити до 26. лютого.

Пос. Санойца кидає ББ?

У посольських колах зачувати, що пос. Санойца (ББ) зголосився в клюбі „Визволення“ та просив приняти його до того клюбу. „Визволене“ не згодилося. В колах ББ заперечують цю чутку. Свого часу пос. Санойцу дуже атакували на вічу в його виб. окрузі в Коломиї і на цьому тлі прийшло до судових процесів.

Автомобілева катастрофа.

Дорогою з Варшави до Вілянова їхали 19. лютого автом мексиканського консуляту: консуль Дуарте, почесний мексиканський консуль Тригевич, жінки обох консулів і москаль Голунов, що недавно приїхав з Парижа. На скруті авто віхало на придоріжну тополю та розбилося зовсім і запалився резервуар із бензиною. Шофер Уляс згинув на місці. Консуля попареного, з трісненим черепом у безнадійному стані відвезли у шпиталь. Інші подорожні також тяжко ранені. Шофер був мабуть пяний та їхав дуже скоро.

Митр. Сергій про папу і про конфіскату правосл. церков у Польщі.

ПАТ повідомляє з Москви, що виступ папи задля оборони релігії в СРСР викликав у більшовицьких колах незвичайне заворушення. Митр. Сергій в присутности наркоміндєлу приняв закорд. кореспондентів і ще раз повторив їм свої арґументи. Митрополит осудив останній виступ папи, назвав його ворогом православя та навів при цьому факти конфіскати в Польщі в 1929 р. 500 православних церков. Скасування неділь і свят митрополит оправдував словами Христа: „Не людина для суботи, а субота для людини“.

Наглий суд у Львові?

Жінка сержанта 6. летунського полку у Львові Евгенія Яхтгольц померла в таємничий спосіб. Чоловік її признався вчора, що по дорозі з кантини посварився з жінкою та пробив її ножем. Заперечив, начеб хотів її вбити. Можливе, що вбивник стане перед наглим судом. Наглий суд відбувся би до 8 днів.

Новинки

— **Нові дійсні члени Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові.** Історично-фільософічна секція НТШ у Львові вибрала на засіданні дня 11. січня ц. р. своїми дійсними членами: Володимира Січинського, доцента українського університету у Празі, о. Йосафата Скрутня, редактора „Записок ЧСВВ“, о. д-ра Йосифа Сліпого, ректора Гр.-Кат. Богословської Академії, проф. Івана Шпитковського з Перемишля і Вадима Щербаківського, професора українського університету в Празі. В минулому році були вибрані дійсними членами НТШ проф. д-р Микола Чубатий у Львові і д-р Ярослав Пастернак, директор музею НТШ.

— **Українська пісня в радіо.** Пишуть нам: Радіостації: Варшава I і II, Краків, Катовиці, Вильно, Львів і Лодзь передали дня 17. лютого ц. р. від год. 17.45 до 18.45 концерт мужеського українського хору Дмитра Котка, що співає тепер у Варшаві. Хор відспівав такі пісні: Роздольського „Широкий луг“, Кошиця „Чумацькі пісня“, Лисенка „Ой пущу я кониченька“, „Ой на горі Січ іде“; стрілецькі пісні: „Ой видно село“, „Їхав стрілець“, „В горах грім гуде“, Леонтовича „За річкою за Дунаєм“, Кошиця коляду „Нова радість стала“, Демуцького-Котка: кантату „Страшний суд“, Гайворонського: стрілецькі пісні: „Ой у лузі червона калина“, „Хлопці алярм“, „Чуєш, брате мій“, „Нема в світі кращих хлопців“, Лисенка: „Серенаду“, вязанку українських пісень: „Відси гора, відти крутая“, „Дуб на дуба похилився“, „Відки їдеш, чоловіче“, „Куперян“; Котка „Дзвони“. Цілий концерт був дуже гарно виконаний і викликав певно зацікавлення українською піснею серед широких кругів радіослухачів. — Радіоаматор д-р Р. С.

— **Протиалькогольний курс у Львові** відбудеться у Львові в днях 21, 22 і 23. лютого ц. р. зі слідуючою програмою: 21. II. (пятниця вечором) 6—6.40 д-р М. Панчишин: Вплив алькоголю на організм; 6.40—7.10 д-р С. Парфанович: Методи нашої боротьби з алькоголізмом. 22. II. 7.10—8 М. Хомяк: Алькоголь і ощадність. 22. II. (субота вечором) 6—6.40 д-р І. Раковський: Алькоголь і алькоголізм; 6.40—7.10 І. Гарасимович: Протиалькогольний закон; 7.10—8 Ю. Каменецький: Американська прогібіція (з вигоди десятиліття). 23. II. (неділя вечором) 6—6.40 Ю. Каменецький: Дотеперішні наші

нення; 6.40—7.10 д-р В. Крушельницька: Алькоголь і умове життя людини; 7.10—8 сенат. О. Кисілевська: Преса як чинник освіти й пропаганди. Виклади відбуватимуться в салі Т-ва „Зоря", Львів, вул. Вірменська ч. 25. Всіх прихильників, однодумців та широкі круги громадянства просить до найчисленнішої участи. — **Укр. Протиалькогольне Т-во „Відродження".**

— **Іновації у Львові.** На останній сесії львівського магістрату під проводом д-ра Надольського, ухвалено улаштувати купелеве заведення у монастирі СС. Альбертинок. Ухвалено також назвати головну доїздову вулицю до головної стації „Алеєю маршала Фоша". У великім міськім театрі має бути завішена занавіса з картиною Семірадського причім на всякі подішення в міськім театрі асигновано 10.000 золотих.

— **Комуніст Казимир Ціховський арештований.** Підчас останніх арештувань комуністів у Варшаві, опинився у вязниці також один комуніст, який не хотів виявити свого прізвища і поліція довго не могла ствердити його ідентичности. Вкінці слідство виявило, що арештований комуніст, це Казимир Ціховський, який 1918 р. був більшовицьким комісарем для польських справ у Петрограді, а 1920 р. був головою радянського уряду на Литві, після чого 1921 р. опинившись у Польщі, Ціховський був іменований головою комітету комуністичної партії в Польщі, й відтак працював як один із організаторів комуністичної партії Західньої України. Поліція має докази, що це Ціховський друкував фальшиві 100 долярові банкноти на цілі комуністичної акції. Ціховський стояв колись у „святоюрськім процесі" перед судом у Львові.

— **Нещасливий випадок.** В Униві, пов. Перемишляни, в будинку оо. Студитів підчас праці робітник Василь Вижний попав під трансмісію млина і був так тяжко ранений, що за пару днів помер. Слідство виявило, що це нещастя скоїлось через необережність цього робітника.

— **Дещо зі статистики польської преси.** У січні ц. р. у Польщі появилось 49 нових часописів, та 11 одноднівок. Всі ті часописі мають здебільша політичний та господарський характер, менше появилось часописів проф. союзів, наукових і релігійних. У Варшаві появилось 15 часописів, у Львові 7, в Кракові 6, в Познані 5, а решта в інших містах.

— **Зі страху перед смертю.** В селі Ланівцях, Кременецького повіту, умираючий жид Ремер закликав до себе рабіна і признався, що перед 13 роками він брав участь в убивстві родини Давида Губера із села Рожнівки. Поліція не могла ніяк викрити хто вбив Губера, його жінку та дітей й ограбив їх, аж тепер виявилось, що головним вбивником був Ремер. Коли рабін просив умираючого Ремера признатись хто допомагав йому в убивстві і грабіжи, то Ремер не хотів зрадити своїх товаришів і помер, не виявивши тайни, тільки признався, що учасники вбивства це самі жиди, які присягли собі не зрадити один другого до смерти.

— **Пенсія за Ватерльо.** У Льондоні живе вдове англійського вояка Кенвенія, який боровся з французами під Ватерльо і англійський уряд виплачує їй щомісячну пенсію так, як вдовам по старшинах, що згинули у світовій війні. Англійський міністр здоровля заявив журналістам, що ця вдова вийшла заміж за 60-літнього героя з-під Ватерльо, маючи 16 літ і хоч сам Кенвеній помер ще у вісімдесятих роках минулого століття, то його жінка живе досі і дістає поважну вдовину пенсію.

— **Тардіє занедужав.** Французька преса пише, що Тардіє занедужав на інфлюенцію і через те відложено засідання ради міністрів з вівтірка на четвер. Через недугу Тардіє відкладає також свій виїзд до Льондону, бо лікар наказав йому зберігати повний спокій.

— **Довгий вік без Штайнаха.** Румунські газети повідомляють, що в селі Ясс біля Таргуль Фрумос померла жінка Касандра Анітоїк, яка прожила 128 літ. Вона ніколи в житті не хорувала, була все погідного настрою, залізницю та автомобіль тільки бачила і з села не виїздила ніколи, не пила алькоголю і не була заміжчою.

— **Прімо де Рівера не платив податків.** Податковий уряд вніс до суду скаргу на б. диктатора Прімо деРіверу за те, що він не заплатив 39.000 песетів податку за дім, який йому подарувала рада міста Мадрита.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 19. лютого ц. р.: за масло експортове солене й несолене пріма по 5.20 зол. за кільограм; за літру молока 0.18 зол.; за літру сметани 1.80 зол.; за копу яєць 0.50 зол.

Студентські справи.

Комунікат Національного Союзу Українських Студентів у Бельгії.

Подається до відома бажаючим студіювати у високих школах в Бельгії, що ціла наука у високих школах Бельгії не є *безплатною*. Також поголоска, що істнують школи, які висилають студентів по укінченні студій до бельг. кольонії Конґо, не є правдива. Від довгого часу НАСУС одержує від поодиноких студентів та осіб із краю ріжні запити про виїзд до Конґо. Зазначуємо, що виїзд до Конґо є дуже утруднений для чужинців, а так зв. „контракти" між студентами й підприємствами чи фабриками у Конґо не мають місця.

Оплата у високих школах в Бельгії виносить від 900—1600 фр. б. (без лябораторії). На удержаня (помешкання і харч) треба ок. 160 зол. (мінімум). Початок студій у вис. школах Бельгії починається 1. і 15. жовтня кожного року, та звертається увагу, що добре є приїхати скорше 5—6 місяців, аби хоч трохи опанувати французьку мову. В противному випадку тратиться свідомо один шкільний рік. Курси (вечірні) французької, як також англійської мови є безплатні, або оплата від 30—50 фр. б.

На письма по інформації, в яких не будуть долучені 5 фр. б. на поручену відповідь, НАСУС не відповідає. Адреса: Union Nationale des Etudiants Ukrainiens en Belgique (NASUS), Liege, Boite Postale 107, Belgique.

ЗА НАЦ. СОЮЗ УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ У БЕЛЬГІЇ:

К. Мулькевич, голова. *С. Стеців*, секретар.

На освітньому фронті.

Збори філії „Просвіти" в Калуші.

Калуський повіт, поділений донедавна на два судові повіти, майже чисто український. Але по українських громадах є ріжні степені свідомости. Найбільше занедбані, а одночасно найкращим тереном для освідомлюючої праці, є надграничні гірські села. В селах на низині є ще останки вимираючого москвофільства, згуртованого біля читалень Качковського. Калуська філія „Просвіти" обіймає судовий повіт Калуш із 47 громадами, в котрих є 45 читалень — з тим, що в 7-ох громадах нема ще читалень, а в 3-ох є по 2. Виділ калуської філії постановив у новому році підсилити й оживити освітню працю і з тою метою приняв окремого освітнього інструктора й випрацював плян цієї праці. На удержання інструктора й видатки філії оподаткувалася калуська інтелігенція й установи.

Сьогорічні збори філії дня 12. ц. м. пройшли під кличем скріплення й оживлення освітньої праці в районі філії. Появилося на зборах велике число делегатів, бо 48 представників, від 21 читалень. Замітне, що приїхали делегати навіть із останнього села під чехослов. границею Ясеня, віддаленого на 40 км. Крім делеґатів появилося 50 членів „Просвіти" і 15 гостей-селян. Збори отворив голова філії адв. д-р Коритовський, зясовуючи наше теперішнє положення й пекучу потребу систематичного підсилення освітньої праці. Промовець візвав читальняних делеґатів подати свої думки й бажання, а дома в читальнях піддержати працю філії. По звіті діяльности за р. 1929 подав секретар директор Митович начерк діяльности філії в 1930 р., що має збільшити число членів „Просвіти", завести одноцільне діловодство читалень, перевести освітні, районові й філіяльні анкети, самоосвітні гуртки, поширити читальняні бібліотеки, зорганізувати курси режісерів і диріґентів, заложити повітову позичальню театральних потреб тощо. Делеґат Головного Товариства п. П. Петрик зясував у більш ніж одногодинній змістовній промові завдання філій і читалень, зміст і напрямки читальняної праці. Промова була вислухана з великим зацікавленням та нагороджена довгими оплесками. По касовому звіті й уділенні абсолюторії принято внесок на додаток до членської вкладки в сумі 1 зол., а від читалень 2 проц. брутто від усіх імпрез на користь філії. Опісля ухвалено відповідні резолюції.

Виділ вибрано в тому самому складі, тобто: голова д-р Коритовський Тарас, члени: Аронець Іван, дир. Ст. Загаєвич, п-і Ольга Микласевичева, дир. Петро Митович, адв. д-р Іван Сохацький, о. Володимир Тисовський; заступники: о. Михайло Чорнеґа, студ. Волод. Ничай, селянин Андрій Сеник; контрольна комісія: адв. д-р Михайло Воробець, судя Вінк. Микласевич, д-р Омелян Пацлавський.

Філії вдалося по довгих стараннях заанґажувати доброго освітнього робітника в особі п. А. Дівнича, який по довголітній праці на культурному полі в ріжних місцевостях зможе виповнити читальняне життя і працю доцільним і бажаним змістом. Недавно започаткована ним праця дала вже видимі добрі наслідки, доказом чого хочби описані збори філії.

З судової салі.

Останній день розправи о. Михайла Кушкевича, обвинуваченого в державній зраді.

Дня 19. лютого перед львівським трибуналом закінчилася розправа проти о. Михайла Кушкевича. Після переслухання останніх свідків, промовляв прокуратор Ланевський, який намагався доказати вину о. Кушкевича і з хотячних зізнань свідків поліціянтів створити картину політичного злочину обвинуваченого. Після цього промовляв оборонець д-р В. Старосольський. Річева, спокійна промова, побудована на тонкій психольогічній аналізі зізнань свідків та настроїв обвинуваченого, що зродили його промову над могилами борців за волю України, робила переконуюче враження на суддів присяглих і викликала признання публики, що виповнила салю по береги.

Після резюме предсідника трибуналу і після довшої наради суддів присяглих, оголошено присуд:

Судді заперечили всі питання поставлені трибуналом щодо вини обвинуваченого проти § 58 і 65 і *о. Михайла Кушкевича звільнено від усякої вини та кари.*

Присутні на салі поліціянти з Янова, які подали на о. Кушкевича скаргу до суду, мали неприємну несподіванку.

Зі спортового життя.

Ще про лещатарські змагання.

Виконуючи обовязки лікаря підчас лещатарських змагань, уладжених 15. II. ц. р. Карпатським Лещатарським Клюбом, мав я нагоду приглянутися ближче „королеві спортів" з боку лікарсько-гігієнічного. Слід піднести ті добрі сторони лещатарства, які дає сама природа в зимі, а саме з одної сторони морозне повітря, яке гартує тіло, з другої сторони чистота повітря, яка має велике значіння для легенів головно в часі форсовних змагань, напр. в бігу. Дальше треба піднести чи не найважнішу прикмету лещатарства як спорту, а саме свободу руху. В зимі, коли все покрите снігом, ніщо не стоїть на перешкоді лещатареві посуватися на лещатах куди йому подобається (в противенстві до совгів, які приковують до обмеженого простору).

Крім почуття свободи і ріжноманітности, що їх дає сама зимова природа, лещатарство дає ще як спорт усякі інші користи тому, хто раціонально ним займається. Тяжко вказати на інший рід спорту, який лучив би в собі стільки корисних прикмет! Коли приглянутися ходові, біговi, всяким зворотам і скокам лещатаря, то перш за все впадає в очі ріжнородність, а при тому цілковита природність рухів. Це дуже важне. Ні один мяз не дармує — все працює гармонійно до легенів і серця включно. Легко відшукати і психічний чинник; сильно зазначується корисний вплив тих рухів на нервову систему. Скільки вдоволення дає поборювання трудніших теренів, а скільки приємности дає оглядання щораз нових краєвидів, знають добре ті, які брали участь у лещатарських прогульках в гори!

Вертаючи до згаданих недавно уладжуваних змагань, слід замітити, що організації цих змагань не можна нічого закинути, бо подбано навіть про те, щоби змагуни (-нки) піддались перед приступленням до змагань лікарським оглядинам. Пишу „навіть" тому, що справа лікарського нагляду над спортовцями, а головно змагунами, у нас ще як слід не поставлена, а подекуди й не доцінювана. Інакше річ мається у західно-европейських краях, де лікарські оглядини не лише перед самими змаганнями, але й перед приступленням до тренінгу якогось спорту є просто обовязкові. Істнують там вже від літ спортові станиці- порадні, які — крім того, що дбають про гігієну спортів — роблять наукові досліди з методичного опанування або уліпшення даного спорту, а також дотично корисного чи шкідливого впливу на людський організм. У нас ця справа започаткована Українським Гігієнічним Товариством і є надія, що в найближчій будучині ширший загал матиме змогу почути про діяльність нашої першої спортової порадні.

Змагуни, які брали участь у змаганнях в бігу (сеніори на 18 км., юніори на 9 км., жінки на 3 км.), це у великій більшости здоровий матеріял, що найкраще можна було заобсервувати не так перед змаганнями (навіть при лікарських оглядинах), як по змаганнях, себто після прибуття до мети. Змагуни (-нки) приходили не лише в добрім часі, але і в добрій формі. Навіть жінки приходили мало змучені, а деякі з безжурним, свобідним усміхом на устах. Очевидно, були маленькі виїмки, як зрештою всюди. Поміри жив-

чиків у змагунів після прибуття до мети не виказували надто великих ріжниць з помірами перед стартом. Коли додати ще загальне вдоволення змагунів, навіть тих, які прийшли останні, але зате з тим переконанням, що вони витревали до кінця, то недавні лещатарські змагання можна буде сміливо зачислити до одних з найкраще уладжених цьогорічних змагань.

Степан Копюба, канд. мед.

Мистецтва Б-кляси.

Львів. Україна—Чорні І. Б. 3:0 (2:0, 1:0 0:0). Гра України дуже амбітна. Голя стріляли Дицьо (2), Труш (1). Україна в мистецькій табелі проводить з 7 пунктами. Оскільки в п'ятницю 21 ц. м. побідить Львовянку, то наша дружина здобуде мистецтво Б-кляси. Судя Франковський добрий.

Дописи.

БЕРЕЖАНИ. (Ювилейна академія Філії „Союзу Українок"). Небувале свято відбуло українське жіноцтво Бережанщини дня 2. лютого 1930 р., бо ювилей чвертьвікового істнування жіночого українського товариства в Бережанах. Від оснування „Жіночої Громади" в Бережанах минає 27-ий рік; через воєнне лихоліття затратилися всі книги протоколів і документи, треба було від живучих ще, дуже порозкиданих, членів-оснувателів „Жіночої Громади" збирати відомости і заповнити воєнну прірву. Живучі члени або прислали на свято свої письма або явилися особисто. І так прибула на свято найстарша членкиня і голова „Жіночої Громади" пані меценасова Н. Чайковська з Коломиї; з гостей прибула сенаторка О. Кисілевська, а з околиць численні делеґатки і делеґати з повіту. Свято зачалося в год. 12-тій панахидою в парохіяльній церкві за померших членів „Жіночої Громади" і Філії „Союзу Українок" у Бережанах, яку відправив о. парох З. Бачинський. Відтак в год. 1-шій в салі „Надії" відбулася торжественна академія, що її отворила п. радн. Юлія Коржубова, голова Філії „Союзу Українок" і теплими словами привітала давні голови товариства, як п-ю Чайковську і дир. Бородайкову та всіх гостей. Опісля п-і мец. Чайковська виголосила реферат про історію „Жіночої Громади" від її істнування аж до вибуху війни, при чому змалювала також передвоєнні змагання бережанського жіноцтва на ріжних ділянках життя. Після того реферату відчитала п. Кожушко як секретарка Філії „Союзу Українок" привіти від товариства, від давніх голов і членкинь, яких було разом понад 20. Устні привіти зложили: делеґат Філії „Просвіти", делеґат читальні та делеґати з сіл. Опісля зачалася музикально-вокальна часть. Деклямацію виголосила п-на Хоміцька (Contra spem spero — Лесі Українки), відтак жіночий хор під проводом п. мец. О. Бемкової відспівав „Хор прядок" з опери Ваґнера „Літаючий Голендер". Акомпаніямент обняла п-на Ірена Дубицька. Дальше була ще прекрасна деклямація п. С. Загаєвич („Грішниця" Лесі Українки), а потім п. Ю. Лаврівський відспівав дві сольові пісні: „Ах, деж той цвіт?" та „Ой чогож ти почорніло?" — Свято закінчила живою промовою сенаторка О. Кисілевська. Після відспівання національного гимну розходилися учасники у піднесенім настрою домів, подивляючи розмах та енерґію теперішньої праці нашого жіноцтва в Бережанах. **М. Л.**

КАМІНКА СТРУМИЛОВА. (Загальний огляд громадянського життя). Поширилося вже, на жаль, у Галичині сумне переконання, що Камінка спить. Це було правдою донедавна, а до вироблення такого погляду причинилося в значній мірі те, що рідко коли можна побачити у пресі який допис із Камінеччини. Між тим необно можнаб написати і про наші сторони. Перш усього треба спростувати це втерте поняття щодо спання. Камінка прокинулася. Досі це ще не виявилося в якійсь ширше закроєній акції, але найважніше для нас є те, що люди, які досі байдужісінько сиділи собі по хатах і справді спали, тепер починають горнутися до орґанізованої праці в товариствах. І от потрохи зачинаєно рухатися. Осередком довкруги котрого гортується все живе та свідоме, є філія „Просвіти", а при ній секції: жіноча, драматична і студентська. Філія потерпіла цього року велику втрату, а саме виїхав з Камінки її довголітній голова і невтомний органiзатор, п. радн. Роман Петрушевич. Провід філії опинився в руках дуже заслуженого, але старенького о. шамб. М. Цегельського. Цю хвилину хотіли використати наші москвофіли та їхні адгеренти і при нагоді заг. зборів захопити філію у свої руки, або принайменше наробити бешкету. Одначе до цього не дійшло і в останній хвилі і людці з опозиції і кацапи рішили на збори не піти. Збори пройшли у взірцевому порядку, річево й поважно. Від Матірного Т-ва був делеґатом п. Петрик, а прегарну промову виголосив посол о. д-р Пелліх. — Тепер про поодинокі секції. Найслабшу діяльність виявила в цьому році драматична секція, бо дала тільки одну виставу. Одначе є надія, що новий виділ, вибраний перед кількома днями, зуміє оживити її діяльність тимбільше, що члени мають велику охоту працювати і рвуться до виступів на сцені. При драм. секції є також хор, дуже вміло й гарно ведений п. Е. Лехнюком. Цей хор здобув собі вже заслужену славу в Камінеччині і виступає на всіх концертах та народніх святах. Дня 16. II. ц. р. хор улаштував для своїх членів і запрошених гостей „свято просфори", яке відбулося дуже гарно та певно ще більше заохотить хористів до плекання рідної пісні. Найбільшими здобутками може похвалитися жіноча секція. В минулому році вона влаштувала курс ручних робіт, закінчений прегарною виставою. В літі секція удержує діточий садок, улаштовує часто фестини, вечерниці й товариські сходини та відчити для своїх членниць. Наймолодшою секцією при філії „Просвіти" (має щойно рік) є студентська секція. Всіх членів (на території цілого повіту) має вона 26, але з того велика частина перебуває на студіях, а постійно в місті є 4—5 студентів. Не зважаючи на те, ця секція виявляє дуже багато активности. Досі має за собою три театральні вистави, кілька товариських вечорів, у часі ферій великі вечерниці і — що найважніше — кожної неділі і свята популярний відчит для найширших кругів громадянства. Ці відчити здобули вже велику популярність і саля завсіди переповнена. Відчитова секція розвинеться ще краще, коли філія закупить скіоптикон, що має небавком статися. Крім цього студенти виїздять часто на села до читалень та „Соколів". — Читальня „Просвіти" в Камінці тепер також виказує живішу діяльність, ніж у минулому році. Між іншим приготовляє тепер концерт у честь Ів. Франка, який відбудеться вже небавком. — Т-во „Сокіл" стратило кількох своїх дуже діяльних членів, які пішли на заробітки в чужі сторони, тому його діяльність не виказує назверх лискучих успіхів. Але внутрі праця ведеться. Вправи відбуваються правильно й виховують членів на здорових тілом і духом громадян. — На закінчення згадатиб іще про деякі менше відрадні прояви. Перший — це мала активність нашої інтеліґенції, головно сільської, наслідком чого села в нашому повіті дуже слабо рухаються. Дві-три одиниці зпоміж тієї інтеліґенції працюють, а решта стоїть осторонь і чекає не знати чого. Друге: часто відбуваються тут вечерниці й забави наших сусідів, на яких завсіди повно нашого брата. І то людей визначних, що займають поважні становища в суспільности. Що їх туди тягне — мара знає. Така забава, де буває, саля прикрашена на червоно-біло та жовто-блакитно, а по стінах висять усякі не-наші „святі" — робить враження якогось ново- (а може старо-) еризму чи... інтернаціоналу. Поборюємо комуністичний інтернаціонал, то не даваймож нашим інтернаціоналістам права говорити, що ми теж творимо інтернаціонал — інтернаціонал інтеліґенції чи пак „буржуазії"... **Ч. Х.**

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.